

PÄR GÖTEFELT

Underlag för studier och samtal om
Försoning behövs

 **Gemensam
Framtid**

 Bildä

Innehåll

Studieguide till <i>Försoning behövs</i>	3
Några ord till inledningen	3
Samtalsgruppen	3
Innan samtalet och läsningen börjar	4
Livsnära samtal	4
Frågor som utgångspunkt för livsnära samtal	5
Övergripande frågor som kan passa när som helst under läsningen	5
Ord och begrepp	6
Försoning – frälsning – förlåtelse	6
Gud, tema 1	7
Synd, skuld och ondska, tema 2	7
Arvssynd – arvsnåd	7
Dödskontexter och skapelsetro, tema 3	7
Försoning, tema 4	8
Korset, tema 5	8
Den utblottade guden – kenosis, tema 6	9
Mellanstationer	9
Ord om den andre/andra	9
Utmaningar	10
Kvinnligt och manligt	10
Mysterium	10
Sista samlingen	10
Till sist	11

Studieguide till *Försoning behövs*

Några ord till inledningen

Studieguiden *Försoning behövs* följer inte boken kapitel för kapitel. Boken är visserligen skriven så, ett avsnitt i taget där båda författarna kommenterar och fördjupar sina resonemang och tankar. Upplägget är ovanligt tydligt men samtalet går hela tiden fram och tillbaka. Tankegångar och teologiska spår återkommer på flera ställen, precis som i ett samtal som kan dra iväg åt olika håll. Därför blir det omöjligt att följa boken kapitelvis.

Frågor och underlag för samtalet sorteras efter vissa teman, där gruppen har möjlighet att välja var den börjar och vart den tar vägen. Det finns inget som säger att ni följer ordningen, låt samtal och läsning föra er framåt.

Ibland kan det vara bra att stanna upp i ett livsnära samtal med en given form och struktur. Andra gånger behöver gruppen stanna upp vid bibelordet, låta bokens text möta Ordet.

Använd Mellanstationerna som möjligheter till reflektion och stillhet, titta på bilderna, läs texten i boken och bibelhänvisning i 1 Korinterbrevet.

Någon gång kan det vara nödvändigt att stanna upp i de bibelreferenser som författarna ger. Använd uppslagsböcker, ordförklaringar, uppslagsdelen i Bibeln och andra hjälpmedel.

Låt framför allt läsning och samtal ta tid, forcera inte utan återkom till teman och tankar flera gånger. Både Arne och Sofia återkommer flera gånger till vissa centrala formuleringar, så måste samtalet också kunna vara, att återvända till en tanke, fördjupa den, pröva en ny väg och sedan tillsammans komma vidare framåt.

Samtalsgruppen

Samtalsgruppen registreras som studiecirkel och sker i samverkan med Studieförbundet Bilda. På hemsidan hittar du blanketter för anmälan av studiecirkel. www.bilda.nu. Välj blankett från den region där du bor.

Ledaren håller i samtalsstrukturen och ser till att alla får utrymme och allas erfarenheter tas tillvara. Ledaren är också deltagare i gruppen och delar med sig av sina tankar och erfarenheter. Som ledare i Bilda kan du få tips och stöd i din roll som ledare.

Gör tillsammans upp en plan för hur ni vill jobba med boken. Förslagsvis träffas gruppen minst 6 träffar, en för varje tema samt en avslutande samling.

På första träffen är det bra att komma överens om ett gemensamt förhållningssätt i samtalet. "Spelregler" som brukar bidra till att skapa ett öppet och lärande samtal är:

- det personliga vi delar stannar i gruppen
- det är OK att uttrycka tankar och att ändra sig
- man har rätt att vara tyst
- alla talar i jag-form
- alla hjälps åt att hålla tidsramarna
- alla bidrar med sitt perspektiv och tar del av och respekterar andras perspektiv.

Innan samtalet och läsningen börjar

Innan du närmar dig ett sådant centralt teologiskt ämne som försoning, kan det vara bra att fundera över vad du bär med dig. Oavsett relation och närhet till kyrkan, har du säkert stött på begreppet tidigare. Dina tidigare erfarenheter präglar både din läsning av boken och samtalen i gruppen.

Fundera för dig själv en stund:

Vad har jag med mig in i läsningen och samtalet?

Varifrån kommer min förförståelse, vad bär jag med mig, vem/vilka har präglat min bild av försoningen? Bär jag med mig klara definitioner av orden? Var kommer de ifrån?

Är försoning ett obekant begrepp, ett ord som jag hört men som aldrig riktigt tagit tag i mig och blivit viktigt? Hur kommer det sig?

Har jag en tydlig teologisk hållning inför försoningen, vad betyder den för min tro och relation till Gud, andra människor och världen? Vad präglar min teologi?

Kommer jag ihåg predikningar eller studier kring detta ämne, som berört mig? Varför minns jag just dem? Är det platsen, sammanhanget eller personen som spelar roll? Spelar det roll om det är en kvinna eller man som sagt något om försoningen?

Vilka är mina frågor inför läsningen och samtalet? Vad är det jag vill, behöver och kan bidra med?

Beroende av svaren, finns det troligen behov av olika frågor och sätt att närma sig boken. Materialet måste kunna uppmuntra olika former av studier och samtal; - frågor för livsnära samtal, - frågor för diskussion, - frågor och uppgifter som leder vidare/djupare, - frågor som öppnar för vidgade perspektiv och större förståelse för andra.

Livsnära samtal

Förutsättningar för det livsnära samtalet är att var och en svarar och samtalar utifrån sig själv, sina egna tankar och reflektioner. I ett sådant samtal kan inget vara rätt eller fel. Lyssna på andras inlägg, försök att förstå hur de tänker, vad de menar.

Använd gärna ett fokusföremål, till exempel en sten eller ett ljus. Den som har fokusföremålet får inte bli avbruten eller kommenterad. Den som vill passa har rätt att göra det.

Arne och Sofia har lyssnat till varandras teologier, de tar in den andras sätt att läsa och tolka, samma känsla bör finnas i det livsnära samtalet. Både Arne och Sofia bjuder generöst på personliga berättelser och erfarenheter, de väjer inte för saker som skett i deras egna liv. Försoningen är inte enbart en teologisk konstruktion utan speglas i deras egna liv. Ett mål för de livsnära samtalen i gruppen är att locka fram de personliga berättelserna och erfarenheterna.

Frågor som utgångspunkt för livsnära samtal

Varför vill du vara med i en studiegrupp kring ett ämne som försoning?

Bilder och symboler har makt (sid 24). Om du skulle sammanfatta din tro idag med en symbol, vilken väljer du då? Har ditt val av bilder för tron förändrats genom åren, hur då? Är det någon bild som du har lämnat helt? *Frågan går att förbereda så att ni tar med varsin symbol och delar den i gruppen.*

Både Arne och Sofia är överens om att kyrkan är en försoningspraktik (sid 161). Deras dröm är att en kyrka som gestaltar försoningens rum (sid 176). Sofia använder orden att församlingar kan utgöra platser för försoning (sid 166). När har du upplevt församlingen som en plats för försoning?

Långfredagen eller påskdagen – vilken av dessa dagar är viktigast för din tro?

Lidande och prövning – de gånger i livet när du uppfattat något som en prövning, vad har hänt med din tro/relation till Gud vid de tillfällena?

Finns det någon predikan/något bibelstudium om försoning, som du kommer ihåg? Varför – varför inte?

En dimension av försoningen är den personliga upplevelsen. Arne beskriver försoningen som en brusten relation som återställs (sid 30) och Sofia definierar försoningen som ett relationellt begrepp (sid 47). Har du varit med om något i ditt liv du vill kalla försoning?

Om du blir tillfrågad av en granne vad försoning innebär, vad skulle du säga då?

Mellanrum är ett begrepp som återkommer i boken. Sofia beskriver med flera exempel vad hon menar med begreppet (sid 57). Har du erfarenhet av något tydligt mellanrum i ditt liv?

Vad betyder korset för dig och din tro idag?

Välj ett citat från boken som du tror kommer att påverka ditt liv/din tro i fortsättningen. Dela citaten i gruppen.

Övergripande frågor som kan passa när som helst under läsningen

Det som vi alla bär med oss i mötet med försoningen idag, är de konflikter och brytningar som funnits i kyrkans historia. Sofia redogör för olika teologiska tolkningsmodeller och refererar till historien (sid 21–22). Vad betyder de historiska diskussionerna kring försoningen idag? Är det möjligt att helt lämna dem bakom oss och tolka försoningen utifrån dagens sammanhang?

Arne och Sofia har som gemensam utgångspunkt, att deras olika synsätt och tolkningar av försoningen kan bidra till att fördjupa samtalet om försoningens betydelse i vår tid (sid 12). Håller du med om det? Hur mycket olikheter orkar den kristna kyrkan bära inom sig? Hur hanterar du/ni olika åsikter och ställningstaganden i den församling/miljö du finns?

Sofia menar att det inte finns någon entydigt formulerad försoningslära i Nya Testamentet (sid 20). Är det här ett problem eller en tillgång?

Arne skriver att teologi alltid är provisorisk och kan korrigeras (sid 75). Teologi är mänskliga tolkningar av ett gudomligt skeende (sid 118). I vissa sammanhang behöver en del tolkningar avvisas när de hotar att skada människor (sid 138). Hur förhåller du dig till sådana påståenden? Förminsas det gudomliga när det tolkas i olika historiska och sociala sammanhang? Vem har rätt att tolka? Finns det vissa tolkningar som måste avvisas i vår tid?

Måste vi alltid få ihop allt, är det inte rätt skönt att olika teologiska ställningstaganden kan leva sida vid sida? Och vad är det i så fall som blir den minsta gemensamma nämnaren för det vi måste/bör vara överens om? Finns det en innersta kärna i kristen tro som alla måste omfatta (sid 123)?

Arne och Sofia har levt med sitt samtal om försoning under flera år. De har bearbetat frågorna var för sig och sedan återkommit i samtal och skrift. Samtalet är inte färdigt, det pågår än och andra är välkomna att bidra. Vad skulle det betyda för församlingen och den kristna tron om flera samtal fick pågå under längre tid, utan krav på att bli färdiga? Har du exempel på sådana samtal? Vilka samtal i kyrkan tjänar på att inte blir färdiga och vilka samtal måste leda fram till ett svar?

Arne och Sofia avslutar boken med att vara överens om att försoning behövs, både att samtala om försoning och arbeta för försoning.

Varför behövs ett samtal om försoning i vår tid? För vems skull behövs det samtalet? Kan ett samtal om försoning öka tydligheten i kyrkans uppdrag? Och var behövs försoningen som mest i vår tid? Hur kan ett konkret och praktiskt arbete för försoning se ut där du finns?

Ord och begrepp

Försoning – frälsning – förlåtelse

Arne beskriver begreppet försoning som något som omfattar allt som återställer en brusten tillit (sid 30), förlåtelse som ett skeende där två parter beslutar sig för att tolka en händelse på ett nytt sätt (sid 116). Arne menar också att frälsning, att räddas undan det onda, är ett mycket mer omfattande skeende än försoningen (sid 117).

Sofia beskriver försoningen som relationell och att begreppet försoning omfattar även Guds frälsande handling i Jesus Kristus (sid 18 och 47). Försoning ska inte bara uppfattas på ett individuellt plan utan omfattar också större sammanhang och med skapelsen som helhet (sid 53). Förlåtelse går utöver försoning, är ett steg i försoningsprocessen liksom ett mål sig (sid 151-152).

Hur anser du att orden försoning – förlåtelse – frälsning relaterar till varandra?

Skriv ned hur du uppfattar begreppen och lägg in i ett kuvert. Öppna era kuvert vid er sista samling, läs vad ni skrivit och samtala om vad som hänt med er förståelse av orden under läsningen och samtalen.

Gör en bild eller illustration av hur försoning – förlåtelse – frälsning relaterar till varandra.

Gud, tema 1

Båda författarna benämner Gud med många olika ord och begrepp, den här listan är säkert inte fullständig. Fyll gärna på med ytterligare ord som ni hittar i boken.

<i>Gud är</i>	<i>sidan</i>
Allvetande – omniscient	84
Allestädes närvarande – omnipresent	85, 132
Allsmäktig – omnipotent	85, 132
Allkärlek	76
Allmakt	76
Trinitarisk – trefaldig	76
Treenig	82
Skaparen	många sidor
Närvarande	82
Kenotisk – utblottad	41, 74 m fl

Vilka ord och begrepp för Gud har du lättast för att använda? Finns det något/några ord om Gud du inte använder längre? Vilka ord och begrepp om Gud behöver laddas med nytt innehåll för att bli användbara igen? Finns det ord om Gud som kyrkan idag bör undvika helt? Och varför är det så?

Synd, skuld och ondska, tema 2

Arvssynd – arvsnåd (sid 86 och framåt)

Vad säger ni om Sofias beskrivning av arvssynden som ett relationellt begrepp? Kan det tänkandet vidga kyrkans sätt att tala om synd till att omfatta något annat än personliga tillkortakommanden?

Vad tänker du när läser Arnes ord om att han beskriver sig som en ond människa, en syndare (sid 110)? Håller du med honom att ondskan är begriplig och därmed blir den ett problem som vi har att hantera? (sid 111).

Arne menar att vi måste tala om synd och skuld och koppla ihop det med befrielse och förlåtelse (sid 115) Håller du med honom? Finns det inte en risk i att inte nå fram till befrielsen och förlåtelsen, utan att fastna i synden och skulden?

Dödskontexter och skapelsetro, tema 3

Sofia tar ett tydligt avstamp för sin försoningsteologi i det hon kallar dödskontexter (sid 46). Hon menar att försoningsteologi idag måste relatera till det mest allvarliga som finns lidande, våld, övergrepp och hot. Människors vardag och liv måste finnas med i förståelsen av försoning.

Arne utgår från ett skapelseteologiskt perspektiv där lidandet är en konsekvens av Guds pågående skapelseverk (sid 68). Försoningen blir en följd av att Gud skapat världen och vill upprätthålla den.

Sök upp flera ställen i boken som ger en fördjupad förståelse av de båda begreppen.

Vad tänker du om deras olika utgångspunkter, kan de komplettera varandra eller står de i för skarp kontrast? Vad tänker du om begreppet dödscontext?

Försoning, tema 4

Sofia menar att talet om försoning måste vidgas från att enbart gälla individen till att också omfatta existentiella, sociala och strukturella dimensioner (sid 91).

Försoning är för Sofia en process (sid 18, 99, 106, 131) som ständigt sker i mötet mellan människor och i mötet mellan människor och Gud. Det är viktigt, skriver hon, att inte beskriva försoning i bestämd form.

Målet för försoning är liv och handling. ”Försoning är handlande, praxis, en rörelse innan det blir teori eller dogm” (sid 105).

Arne återvänder ofta till att försoning för honom är allt det som återställer en brusten tillit, att människan kan leva trots besvikelser och att försoning är det som gör livet meningsfullt trots det onda (ex sid 30, 36, 68).

Försoning är för Arne ett sätt att föra samman den tacksamhet han känner inför skapelsen med frågan om Guds ansvar som skapare och frågan om lidande i världen (sid 71).

Vad händer med din tro om du utgår från att försoningen är en process? I alla processer sker utveckling och förändring – kan det gälla försoning också?

Om försoning vidgas från ett individuellt perspektiv till att omfatta större dimensioner – vad händer då med kyrkans förkunnelse? Och vad händer med kyrkans praxis?

Hur kan försoning idag bli till handling och praxis?

Förenas Arnes och Sofias sätt att beskriva försoning någonstans? Vidgar deras skilda sätt att beskriva försoning ditt sätt att förhålla dig till den?

Korset, tema 5

Korset har en central plats i boken och i talet om försoning. Det beskrivs både som segertecken, platsen där Guds utblottelse blir tydlig, ett grymt avrättningsredskap, en symbol för befrielse och offerplats. Läs Arnes text (sid 41–42) och Sofias text (sid 92–95) långsamt, vissa passager kanske ni ska läsa högt i gruppen för att verkligen höra vad författarna menar.

Vad betyder korset för dig och din tro? Har betydelsen av korset förändrats för dig genom åren? Kors har i vår tid blivit ett modernt smycke som många bär utan att det spelar någon religiös roll – vad tänker du om det? Korset som smycke för dig, runt halsen, som tatuering eller på kavajen – vad betyder det?

”Inte ens på korset slutar livet att vara vackert” (sid 122). Vad tänker du om Arnes formulering? Är det möjligt att se det vackra livet på ett avrättningsredskap?

Den utblottade guden – kenosis, tema 6

För Arne är begreppet *kenosis* ett viktigt verktyg för att skapa en teologi om försoning (sid 37–38). Guds stora gästfrihet, utgivande kärlek och utblottelse ger en möjlighet att tolka Jesu lidande och död som en segergärning (sid 41–42). Arne pläderar för en kenotisk teism (sid 74–75, 143) där tron på en utblottad och svag Gud öppnar upp för skörhet och det spruckna. Gud har valt att tappa kontrollen.

Vad tänker du om beskrivningen av en utblottad Gud? Är det möjligt att tro på en Gud som väljer att tappa kontrollen och visa sin svaghet? Hur uppfattar du att Sofia svarar och kommenterar begreppet kenosis?

Vilka konsekvenser får tron på en utblottad och utgivande Gud, för ditt och kyrkans sätt att möta det svaga och sköra i livet? Händer det något med våra ord om Gud och vad händer när vi möter människor som lever nära svaghet i sina liv?

Mellanstationer

Titta på bilderna, läs bibeltexterna och texten i boken. Några av texterna från 1 Kor finns med i boken, andra är tillagda här. Använd bild och text som reflektionsmöjlighet, som avslutning av dagens samtal.

Mellanstation 1 sid 14
1 Kor 1:18–25

Mellanstation 2 sid 44
1 Kor 13

Mellanstation 3 sid. 80
1 Kor 1:10–17

Mellanstation 4 sid 140
1 Kor 10:23–24, 1 Kor 15

Mellanstation 5 sid 160
1 Kor 12:12–27

Mellanstation 6 sid 178
1 Kor 4:17–21

Ord om den andre/andra

I en respektfull ton tydliggör både Arne och Sofia det de uppfattar som skillnaderna i varandras tolkningar och ställningstaganden. Ett exempel är på sid 117 när Arne pekar på vad han uppfattar som en avgörande skillnad mellan hans och Sofias sätt att närma sig teologi.

Flera av författarnas beskrivningar av den andres/andras tolkning finns på sid 40, 69, 101, 117, 121, 129–130, 138. Leta gärna på flera sådana ställen. Samtal om hur de beskriver den andres/andras teologi.

Det är i ljuset av den andras formulering som min egen åsikt blir tydlig. När jag förstår hur den andra tänker och formulerar sig, blir min egen åsikt klarare.

Har ni i gruppen kommit till samma punkt, där någons åsikt och tanke gör din egen hållning klarare för dig själv och andra? Hur har ni hanterat situationerna där ni haft olika tankar?

Utmaningar

Arne och Sofia är tydliga med sina presentationer av sig själva. De använder flera begrepp för att göra sina respektive teologiska ställningstaganden tydliga.

Arne kallar sig skapelseteolog och tar sin utgångspunkt i en hermeneutisk teologi där allt är möjligt att pröva och tolka. Han utgår också från ett kenotiskt tänkande, om den utblottade Guden.

Sofia har ett befrielsefeministiskt perspektiv, hittar en resurs i processteologin och beskriver sin syn på kunskap som är inspirerad av Uppsalateologer.

Kan den här typen av tydlighet vara ett problem eller bli en tillgång? Behöver församling och kyrka idag bli mer tydlig, profilera sig och markera en teologisk hållning? Hur skulle du beskriva dig själv i teologiska ord? Hur brukar du beskriva din tro? Om du ska beskriva den församling du känner till bäst med teologiska begrepp, vilka ord använder du då?

Kvinnligt och manligt

Både Arne och Sofia är medvetna om att de skriver sin teologi utifrån sin könstillhörighet. Hittar ni exempel på några citat i deras texter som visar detta?

Har du läst deras texter på olika sätt pga. din könstillhörighet? Pröva att läsa något avsnitt med andra ögon.

Mysterium

Sofia beskriver hur hon alltid försökt få ihop teologin och inte nöjt sig med svaret ”Det är ett mysterium” (sid 123). Arne kallar däremot försoningen rakt på sak för ett mysterium (sid 142).

Är det ett för enkelt sätt att lösa svåra frågor i kyrkan och teologin att kalla det för mysterium? Behöver inte kyrkan till en del framställa teologin som mysterium för att vara attraktiv idag? Finns det en självklar gräns till det som går att benämna mysterium?

Sista samlingen

På sid 179 refererar Arne och Sofia till en debatt för en del år sedan om två byggnader i centrala Stockholm. De sammanfattar detta med meningen: ”Beroende på var man står, ser man olika saker”.

Var står du idag? Har du rört dig i någon riktning under läsningen och samtalet? Har du fått några nya perspektiv? Har något perspektiv ändrats eller ersätts?

Se er omkring i ert sammanhang, sök efter situationer och skeenden där försoning behövs. Försök att vara så konkret som möjligt. Vad är det som behöver försonas? Handlar det om personer, relationer, sammanhang i er närmiljö, saker som sker i kommunen, församlingen eller i någon annan gemenskap? Var behövs försoning mest? Hur kan ni fortsätta arbeta för försoning?

Boken innehåller många tankar och resonemang som inte ryms i studiehandledningen. Dela gärna det som tagit tag i dig under läsningen, det som du upptäckt och fastnat för. Ska ni fortsätta mötas och fördjupa samtalen ytterligare?

Var finns era mellanrum? Hur ska de inredas för att fungera som mellanrum i fortsättningen?

Om ni tidigare i era studier skrivit ned tankar i ett kuvert eller gjort en bild, ta fram dem igen, läs, titta och samtal kring vad ni tänkte då och vad ni tänker nu.

Till sist

Titta på omslaget till din bok några ögonblick. Det har kanske blivit lite nött och buckligt sedan du fick boken i din hand första gången. Läsningen har satt sina spår.

Det ljusa korset träder fram, kanske i en skog, kanske i ett myller av människor. För visst är det människor som finns där bakom? Bakom träden eller stenarna eller vad det är. Människor som samtalar, som lyssnar och delar. De vilar på den röda kärleken, får konturer av den. Några försöker dölja sig bakom träden eller stenarna.

Det går inte att gömma sig längre, i skenet av korset blir människorna tydliga och vackra. De träder fram och blir människor, människor som behöver försoning, människor i en värld som behöver försoning. Korset omfamnar allt och alla, allt det som människorna lever med och är påverkade av.

Alldeles till vänster vid halva korsstammen finns ett litet vitt fält, en oas, tillflykt, en plats att söka sig till där allt är klart och enkelt. Där blir frågorna enkla, tankarna kommer av sig själv, livet förklaras.

Precis där korsarmarna möts, lite upp till höger, sticker det fram ett litet svart fält, inte speciellt stort men det finns där. En del är fortfarande dolt, inte så lätt att få syn på bland alla ord och tankar. Svåra frågor som lever kvar, som väntar på nya samtal.

Kärleken, människorna, livet, korset, världen, det enkla och det svåra – försoning behövs.

